

ИЖТИМОЙИ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

9 ЖИЛД, 4 СОН

ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 9, НОМЕР 4

JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

VOLUME 9, ISSUE 4

ИЖТИМОЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF SOCIAL STUDIES
№4 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9556-2026-4>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:
Сеитов Азамат Пулатович
доктор социологических наук
(Doctor of sociology, DSc)

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:
Сабилова Умида Фархадовна
доктор социологических наук
(Doctor of sociology, DSc)

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD:

22.00.01-Социология назарияси, методологияси ва тарихи. Социологик тадқиқотлар усуллари.
Теория, методология и история социологии. Методы социологических исследований.
Theory, methodology and history of sociology. Methods of sociological research.

Бекмурадов Мансур Бобомурадович
доктор социологических наук, профессор (Узбекистан)
Каланов Комил Куллахматович
кандидат социологических наук, профессор (Узбекистан)
Убайдуллаева Раиса Турсуновна
доктор социологических наук, доцент (Узбекистан)
Негматова Шахзода Шухратовна
доктор философских наук, профессор (Узбекистан)
Шайылдаева Асель Кокоевна
кандидат социологических наук (Кыргызстан)

Исмаилов Алишер Агзамович
доктор экономических наук, (Узбекистан)
Щепилова Галина Германовна
доктор философских наук, профессор (Россия)
Рожанский Михаил Яковлевич
кандидат философских наук (Россия)
Маматов Нормурат
доктор философских наук, профессор (Узбекистан)
Бурнашев Рустам Ренатович
кандидат философских наук, профессор (Казахстан)

22.00.02-Ижтимоий тузилиш, ижтимоий институтлар ва турмуш тарзи
Социальные структуры, социальные институты и образ жизни
Social structures, social institutions and way of life

Умаров Абсалом Адилевич
доктор социологических наук, профессор (Узбекистан)
Холбеков Абдугани Жуманазарович
доктор социологических наук, профессор (Узбекистан)
Шайхисламов Рафаэль Бадретдинович
доктор социологических наук, профессор (Россия)
Акулич Мария Михайловна
доктор социологических наук, профессор (Россия)

Антонио Алонсо Марсос
доктор политических наук, профессор (Испания)
Фадеева Любовь Александровна
доктор социологических наук, профессор (Россия)
Виктор Агаджаньян
доктор философии по социологическим наукам,
профессор (США)
Абдулазизов Абдулвоҳид Хабибуллоевич
кандидат социологических наук, доцент (Узбекистан)

22.00.03-Ижтимоий онг ва ижтимоий жараёнлар социологияси.
Социология социального сознания и социального процесса.
Sociology of social consciousness and social process

Аликариев Нуритдин Сапаркариевич
доктор экономических наук, профессор (Узбекистан)
Матибаев Тасполат Балтабаевич
доктор социологических наук, профессор (Узбекистан)
Николов Стефан
доктор философии по социологическим наукам, (Болгария)

Мирзахмедов Абдирашид Мамасидикович
доктор философских наук, профессор (Узбекистан)
Ли Ци
доктор исторических наук, профессор (Китай)
Сухомлинова Марина Валерьяновна
доктор социологических наук, профессор (Россия)

www.tadqiqot.uz решаёт задачи, предусмотренные Стратегией Узбекистана 2030, направленные на развитие науки за счёт внедрения достижений научных исследований учёных и служащих их признанию в международном научном сообществе. Так, каждой статье, опубликованной в журнале, присваивается номер DOI (Crossref). Журналы включены в международные индексные базы данных. Входит в список журналов ВАК Узбекистана.

22.00.01-Социология назарияси, методологияси ва тарихи. Социологик тадқиқотлар усуллари.
Теория, методология и история социологии. Методы социологических исследований.
Theory, methodology and history of sociology. Methods of sociological research.

Пармонов Фарход Ярашевич
доктор социологических наук, доцент (Узбекистан)
Жусубалиев Абдикайым Рысбаевич
кандидат социологических наук, доцент (Кыргызстан)
Алимухамедова Нодира Ядгаровна
доктор философии по философским наукам (Узбекистан)

Камалова Хатира Сабыровна
кандидат социологических наук, доцент (Узбекистан)
Тагиева Гулсум Гафуровна
доктор философии по социологическим наукам (Узбекистан)
Ахмедова Феруза Медетовна
доктор философии по социологическим наукам (PhD)
(Узбекистан)

22.00.02-Ижтимоий тузилиш, ижтимоий институтлар ва турмуш тарзи
Социальные структуры, социальные институты и образ жизни
Social structures, social institutions and way of life

Аликариева Аълохон Нуриддиновна
доктор социологических наук, доцент (Узбекистан)
Зайтов Элёр Холмаматович
доктор философии по социологическим наукам,
доцент (Узбекистан)
Уразалиева Гулшода Бекпұлатовна
кандидат социологических наук, доцент (Узбекистан)

Мирзахмедов Хуршид Абдирашидович
доктор философии по социологическим наукам,
доцент (Узбекистан)
Қаюмов Қахрамон Нозимжонович
доктор философии по социологическим наукам (Узбекистан)
Махкамов Қодиржон Одилжонович
доктор философии по социологическим наукам,
доцент (Узбекистан)

22.00.03-Ижтимоий онг ва ижтимоий жараёнлар социологияси.
Социология социального сознания и социального процесса.
Sociology of social consciousness and social process

Сеитова Зухраҳон Пиржановна
доктор социологических наук, доцент (Узбекистан)
Доспанова Дилара Уракбаевна
кандидат филологических наук, доцент (Узбекистан)
Рахимбаева Дилбархон Абдулхамитовна
кандидат философских наук, доцент (Узбекистан)

Каримов Бобир Шаропович
доктор социологических наук, доцент (Узбекистан)
Якубов Ильдар Харрасович
кандидат политических наук, доцент (Узбекистан)
Абдухалилов Абдулло Абдухамитович
доктор философии по социологическим наукам,
доцент (Узбекистан)

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МАҚОЛАДА КЕЛТИРИЛГАН ДАЛИЛЛАРНИНГ ТЎҒРИЛИГИ УЧУН МУАЛЛИФ МАСЪУЛДИР | АВТОР НЕСЕТ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ДОСТОВЕРНОСТЬ ФАКТОВ ИЗЛОЖЕННЫХ В СТАТЬЕ

1. KIRISH SO‘ZI	6
2. Bekturodov Mansur O‘ZBEKISTONDA IJTIMOY O‘ZGARISHLARNI ANGLASH VA BOSHQARISHDA SOTSIOLOGIYANING O‘RNI.....	8
3. Рахимова Нигина УДИВИТЕЛЬНАЯ ЖЕНЩИНА, САМЫЙ ЛУЧШИЙ ЧЕЛОВЕК, НАСТОЯЩИЙ УЧИТЕЛЬ.....	12
4. Matibaev Toshpo‘lat KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHDA DEPUTATLIK NAZORATI VA JAMOATCHILIK ISHTIROKINING IJTIMOY MEKANIZMLARI.....	18
5. Латипова Нодира ЗНАНИЕ НЕ УБЫВАЕТ, КОГДА ИМ ДЕЛЯТСЯ: ПРОФЕССОР МАЙЯ ХАБИБОВНА ГАНИЕВА – НАСТАВНИК НАУЧНЫХ ПОКОЛЕНИЙ.....	27
6. Seitov Azamat TRIBAL STRUCTURES AND SOCIAL TRANSFORMATION IN CENTRAL ASIA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF KAZAKH, KARAKALPAK, KYRGYZ, TAJIK AND UZBEK CONTEXTS.....	38
7. Якубов Ильдар РЕГИОНАЛЬНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ КАК ФАКТОР ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	46
8. Parmanov Farxod ETNOMADANIY MIGRATSION JARAYONLARNING SOTSIMADANIY XUSUSIYATLARI.....	55
9. Seitova Zuhra JÁMIYETLIK TURMISTÍN TÚRLÍ TARMAQLARINDA GENDERLIK TEŇLIK MÁSELELERI SHESHILMEWINÍN AQIBETLERI.....	64
10. Abdusalilov Abdullo NOGIRONLIGI BOR SHAXSLARNI TURMUSH SIFATINI BAHOLASHNING IJTIMOY- PSIXOLIGIK JIHATLARI.....	70
11. Kulbekova Nasiba INSON SALOHİYATI VA BARQAROR TARAQQIYOT UYG‘UNLIGI.....	79
12. Хасанова Мавлюда ЧУСТВИТЕЛЬНОСТЬ ДУХОВНОСТИ В ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЯХ НА ПРИМЕРЕ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ.....	86
13. Kamalova Khatira JOQARI OQIW ORINLARINDA MAYIPLIGI BOLGAN STUDENTLERDIN INKLYUZIV TALIM ALIWININ SHOLKEMLESTIRIWSHILIK-PEDAGOGIKALIQ SHARAYATLARI....	92

14. Reshetnikov Ivan FAMILY AND THE TRANSMISSION OF TRADITIONS IN THE FESTIVE CULTURE OF UZBEKISTAN.....	101
15. Nurullayeva Umida AHOLINING IJTIMOIIY KAYFIYATINI BAHOLASHDA MIQDORIIY VA SIFATIIY KO'RSATKICHLAR INTEGRATSIYALASHUVINING METODOLOGIK TAHLILI.....	110
16. Navro'zov Oybek TA'LIM, TARBIYA VA MADANIYAT: TARIX VA ZAMONAVIYLIK.....	119
17. Ermatova Gulsanam IJTIMOIIY ISHDA PROFILAKTIKA VA REABILITATSIYA FAOLIYATINING ILMIY ASOSLARI.....	126
18. Abdugaffarova Ozoda UYUSHMAGAN YOSHLARNI IJTIMOIIY FAOLLASHTIRISH MEXANIZMLARI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR VA XORIJIY TAJRIBA.....	135
19. Buronova Sitora «INSON» IJTIMOIIY XIZMATLAR MARKAZLARIDA PROAKTIV IJTIMOIIY ISHNI TASHKIL ETISHNING INSTITUTSIONAL VA IJTIMOIIY MEXANIZMLARI.....	144
20. Umarova Nargiza YANGI O'ZBEKISTONDA DAVLAT YOSHLAR SIYOSATINING YOSHLAR QADRIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI INSTITUTSIONAL ROLI.....	156
21. Saribaeva N. ZAMONAVIY JAMIYATDA JAMOATCHILIK FIKRI BILAN ISHLASH: DAVLAT VA NODAVLAT TASHKILOTLARI HAMKORLIGI.....	162
22. Mamadaliyeva Nargiza O'ZGARUVCHAN SOTSIOMADANIY MUHITDA SHAXSNING QADRIYAT YO'NALISHLARI VA RUHIY SALOMATLIGI: SOTSIOLOGIK TAHLIL.....	169
23. Niyazova Olga STUDENTLERDIN DENE TARBIYASI HAM SPORT TARAWINDAGI BILIMLENDIRIW PROCESSIN SHOLKEMLESTIRIWDI JETILISTIRIW: SOCIOLOGIYALIQ BASQARIW MODELI.....	175
24. Сеитов Тимур ИНИЦИАТИВНОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ КАК ИНДИКАТОР АРТИКУЛИРОВАННЫХ ОБЩЕСТВЕННЫХ ЗАПРОСОВ.....	190
25. Kulbekova Nasiba YANGI O'ZBEKISTONDA INSON SALOHIIYATINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI.....	199
26. Buronova Sitora «PROAKTIV IJTIMOIIY ISH» TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUV.....	207
27. Qudratov Shohrux SOTSIOLOGIK ILMIY MAKTABLARNING NOGIRONLAR IJTIMOIIY TA'MINOT TIZIMIGA OID NAZARIY YONDASHUVLARI.....	218

ИЖТИМОЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

Matibaev Toshpo'lat,

Xalq deputatlari Toshkent shahar Mirobod tumani kengashi, Kengash raisi,
Sotsiologiya fanlari doktori (DSc), professor
e-mail: tashpulat7@gmail.com
ORCID: 0009-0002-6746-5235

KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHDA DEPUTATLIK NAZORATI VA JAMOATCHILIK ISHTIROKINING IJTIMOY MEXANIZMLARI

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.00000000>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada korrupsiyaga qarshi kurashishda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining ijtimoiy mexanizmlari nazariy-huquqiy jihatdan tadqiq etilgan. Tadqiqotda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining korrupsiyaning oldini olish, korrupsion xavflarni aniqlash, davlat organlarining hisobdorligini kuchaytirish hamda fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini ta'minlashdagi o'rni tahlil qilingan. Tizimli, institutsional-huquqiy, qiyosiy va kontent-tahlil metodlari asosida jamoatchilikdan keladigan axborot, deputatlik nazorati, hisobdorlik, monitoring va qayta aloqa o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ochib berilgan. Tadqiqot natijasida jamoatchilik ishtiroki va deputatlik nazoratini yagona ijtimoiy-nazorat sikliga birlashtiruvchi konseptual model ishlab chiqilgan. Ushbu model muammoni aniqlash, axborotni yetkazish, institutsional nazorat, tegishli choralarni ko'rish, monitoring va jamoatchilikka qayta aloqa bosqichlarini qamrab oladi. Maqolada korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligini oshirish uchun ochiqlik, axborot almashinuvi, hisobdorlik va qayta aloqa mexanizmlarini kuchaytirish bo'yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: korrupsiya, korrupsiyaga qarshi kurashish, deputatlik nazorati, parlament nazorati, jamoatchilik ishtiroki, jamoatchilik nazorati, ijtimoiy nazorat, hisobdorlik, ochiqlik, axborot almashinuvi, monitoring, qayta aloqa.

Матибаев Тошпулат,

председатель Совета народных депутатов
Мирабадского района города Ташкента,
доктор социологических наук, профессор
e-mail: tashpulat7@gmail.com

ДЕПУТАТСКИЙ КОНТРОЛЬ И СОЦИАЛЬНЫЕ МЕХАНИЗМЫ УЧАСТИЯ ОБЩЕСТВЕННОСТИ В ПРОТИВОДЕЙСТВИИ КОРРУПЦИИ

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются социально-правовые механизмы депутатского контроля и общественного участия в противодействии коррупции в теоретико-правовом аспекте. В исследовании анализируется роль депутатского контроля и общественного участия в предупреждении коррупции, выявлении коррупционных рисков, повышении подотчётности государственных органов и обеспечении участия граждан в государственном управлении. На основе системного, институционально-правового, сравнительного методов и контент-анализа раскрыта взаимосвязь между информацией, поступающей от общественности, депутатским контролем, подотчётностью, мониторингом и механизмами обратной связи. В результате исследования разработана концептуальная модель, объединяющая общественное участие и депутатский контроль в единый цикл общественного контроля. Данная модель включает этапы выявления проблемы, передачи информации, институционального контроля, принятия соответствующих мер, мониторинга и обеспечения обратной связи с общественностью. В статье выдвинуты предложения по усилению механизмов открытости, информационного обмена, подотчётности и обратной связи в целях повышения эффективности противодействия коррупции.

Ключевые слова: коррупция, депутатский контроль, парламентский контроль, общественное участие, общественный контроль, подотчётность, открытость, информационный обмен, мониторинг, обратная связь.

Matibaev Toshpolat,
Chairman of the Council of People's
Deputies of the Mirabad District of Tashkent City,
Doctor of Sociology (DSc), Professor
e-mail: tashpulat7@gmail.com

**PARLIAMENTARY CONTROL AND SOCIAL MECHANISMS OF PUBLIC
PARTICIPATION IN COMBATING CORRUPTION**

ABSTRACT

This article examines the socio-legal mechanisms of parliamentary oversight and public participation in combating corruption from theoretical and legal perspectives. The study analyzes the role of parliamentary oversight and public participation in preventing corruption, identifying corruption risks, strengthening the accountability of public authorities, and ensuring citizens' participation in public administration. Using systemic, institutional-legal, comparative, and content analysis methods, the study explores the interrelationship between information received from the public, parliamentary oversight, accountability, monitoring, and feedback. As a result of the study, a conceptual model integrating public participation and parliamentary oversight into a unified social control cycle has been developed. This model encompasses the stages of problem identification, information transmission, institutional oversight, implementation of appropriate measures, monitoring, and feedback to the public. The article puts forward proposals to strengthen transparency, information exchange, accountability, and feedback mechanisms in order to enhance the effectiveness of anti-corruption efforts.

Keywords: corruption, parliamentary oversight, public participation, public control, accountability, transparency, information exchange, monitoring, feedback

KIRISH

Mavzuning dolzarbligi. Korrupsiya zamonaviy davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi, davlat institutlariga bo'lgan ishonch va ijtimoiy adolatga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi murakkab ijtimoiy-huquqiy hodisalardan biridir. Shu sababli korrupsiyaga qarshi kurashish faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning faoliyati yoki sodir etilgan huquqbuzarlik uchun jazo qo'llash bilan cheklanib qolmasdan, uning oldini olishga qaratilgan institutsional va ijtimoiy mexanizmlarni ham qamrab olishi lozim. Ayniqsa, davlat organlari faoliyatining ochiqligi, hisobdorligi va fuqarolarning

boshqaruv jarayonlaridagi ishtiroki korrupsion xavflarni barvaqt aniqlash va ularni kamaytirishning muhim shartlaridan hisoblanadi.

O'zbekiston sharoitida korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy asoslari bosqichma-bosqich takomillashib bormoqda. «Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida»gi O'RQ-419-son Qonunda korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy yo'nalishlari, fuqarolar, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalarining ushbu jarayondagi ishtiroki bilan bog'liq normalar belgilangan. □cite□turn0search0□turn0search1□

Mazkur sharoitda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining o'zaro aloqasi alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi. Deputatlik nazorati davlat organlari va mansabdor shaxslar faoliyatining hisobdorligini ta'minlashga xizmat qilsa, jamoatchilik ishtiroki davlat boshqaruvida yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlash, axborot yetkazish, muhokama qilish va nazorat jarayoniga ijtimoiy talabni olib kirish imkonini beradi. Demak, ushbu ikki mexanizmnining uyg'unligi korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan ijtimoiy nazorat tizimini shakllantirish uchun muhim omil bo'lishi mumkin.

Amaliyotda deputatlik nazorati va jamoatchilik nazorati mavjud bo'lishiga qaramay, ularning o'zaro bog'liqligi har doim ham tizimli tarzda namoyon bo'lavermaydi. Jamoatchilik tomonidan aniqlangan muammolar deputatlik nazoratining kun tartibiga o'z vaqtida olib chiqilmasa, fuqarolarning ishtiroki institutsional natijaga aylanishi qiyinlashadi. Aksincha, deputatlik nazorati natijalari jamoatchilikka yetkazilmasa, nazorat mexanizmlarining ijtimoiy legitimligi va ularga bo'lgan ishonch pasayishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, tadqiqotning asosiy muammosi deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining alohida vakolatlarini tavsiflash emas, balki ularning korrupsiyaga qarshi kurashishdagi o'zaro ta'sir mexanizmlarini aniqlashdan iborat. Bunda ochiqlik, axborot almashinuvi, hisobdorlik, monitoring va qayta aloqa kabi omillarning o'zni alohida tahlil qilinadi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi korrupsiyaga qarshi kurashishda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining o'zaro bog'liqligini nazariy-huquqiy jihatdan tahlil qilish hamda ularning ijtimoiy samaradorligini ta'minlovchi asosiy mexanizmlarni konseptual jihatdan asoslashdan iborat.

Mazkur maqsadga erishish uchun tadqiqotda deputatlik nazoratining korrupsiyaga qarshi funksiyalari tahlil qilinadi, jamoatchilik ishtirokining asosiy shakllari aniqlanadi, ikki institut o'rtasidagi axborot va hisobdorlik aloqalari o'rganiladi, xalqaro yondashuvlar bilan qiyosiy tahlil amalga oshiriladi hamda korrupsion xavflarning oldini olishga xizmat qiluvchi integratsiyalashgan ijtimoiy nazorat modeli ishlab chiqiladi.

Tadqiqot nazariy-huquqiy xarakterga ega bo'lib, unda tizimli tahlil, institutsional-huquqiy tahlil, qiyosiy tahlil, kontent-tahlil va mantiqiy umumlashtirish metodlaridan foydalaniladi. Tadqiqotda mustaqil statistik kuzatuv yoki so'rovnoma o'tkazilmaganligi sababli xulosalar nazariy va normativ manbalar tahliliga asoslanadi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot korrupsiyaga qarshi kurashishda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining ijtimoiy mexanizmlarini aniqlashga qaratilgan nazariy-huquqiy tadqiqot sifatida tashkil etildi. Tadqiqotda empirik so'rovnoma, eksperiment yoki mustaqil statistik kuzatuv o'tkazilmagan. Shuning uchun maqolada keltiriladigan xulosalar statistik korrelyatsiya yoki sabab-oqibat koeffitsiyentlariga emas, balki normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy adabiyotlar va xalqaro institutsional yondashuvlarning tizimli tahliliga asoslanadi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini korrupsiyaga qarshi kurashish, davlat boshqaruvida hisobdorlik, jamoatchilik ishtiroki va ijtimoiy nazoratga oid ilmiy yondashuvlar tashkil etadi. Hisobdorlik davlat organlari va mansabdor shaxslarning o'z faoliyati yuzasidan axborot berishi, izoh berishi va tegishli nazorat mexanizmlari oldida javob berishi nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi.

Jamoatchilik ishtiroki esa fuqarolarning davlat boshqaruvi va nazorat jarayonlariga axborot, murojaat, muhokama, monitoring hamda boshqa qonuniy shakllar orqali jalb etilishi sifatida ko'rib chiqiladi.

Tadqiqotning birinchi metodologik yondashuvi – tizimli tahlil metodidir. Mazkur metod yordamida deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtiroki mustaqil va bir-biridan ajratilgan institutlar

emas, balki davlat boshqaruvida korrupsiyaning oldini olishga xizmat qiluvchi o'zaro bog'liq elementlar sifatida ko'rib chiqiladi.

Tadqiqotda institutsional-huquqiy tahlil metodi ham markaziy o'rin egallaydi. Ushbu metod orqali O'zbekiston Respublikasining korrupsiyaga qarshi kurashish, parlament nazorati, jamoatchilik nazorati, fuqarolar murojaatlari va davlat organlari faoliyatining ochiqligiga oid huquqiy normalari o'rganiladi. Bunda qonunchilikda tegishli institutlarning mavjudligi aniqlash bilan cheklanilmay, ularning korrupsiyaning oldini olish, davlat organlarining hisobdorligini kuchaytirish va fuqarolarning nazoratdagi ishtirokini ta'minlash bilan bog'liq funksional jihatlari tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodlarining qo'llanish yo'nalishlari

1-jadval

Tadqiqot metodi	Tahlil obyekti	Maqoladagi vazifasi
Tizimli tahlil	Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtiroki	Ikki institutning o'zaro bog'liqligini aniqlash
Institutsional-huquqiy tahlil	Normativ-huquqiy hujjatlar	Nazorat va ishtirokning huquqiy asoslarini ochib berish
Qiyosiy tahlil	O'zbekiston va xalqaro yondashuvlar	Umumiy va farqli jihatlarni aniqlash
Kontent-tahlil	Ilmiy va rasmiy manbalar	Asosiy tushunchalar va ilmiy yondashuvlarni tizimlashtirish
Mantiqiy umumlashtirish	Tahlil natijalari	Konseptual model va ilmiy takliflarni shakllantirish

Tadqiqotning keyingi metodologik yo'nalishini qiyosiy tahlil tashkil etadi. Bunda O'zbekistonning deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokiga oid yondashuvlari xalqaro korrupsiyaga qarshi siyosatda shakllangan hisobdorlik, ochiqlik va fuqarolik ishtiroki tamoyillari bilan qiyoslanadi. Xalqaro tajriba alohida mamlakatlarning huquqiy normalarini to'liq ko'chirish nuqtayi nazaridan emas, balki O'zbekiston sharoitida nazariy va institutsional jihatdan ahamiyatli bo'lishi mumkin bo'lgan yondashuvlarni aniqlash maqsadida o'rganiladi.

Kontent-tahlil metodi orqali tanlangan ilmiy va rasmiy manbalarda korrupsiyaga qarshi kurashish, accountability, public participation, transparency, social accountability va parliamentary oversight kabi asosiy tushunchalarning mazmuni o'rganiladi. Natijada deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokini bog'lovchi asosiy mexanizmlar sifatida axborot almashinuvi, ochiqlik, hisobdorlik, qayta aloqa va fuqarolarning ishtiroki belgilab olinadi.

Tadqiqot manbalari mazmuniga ko'ra ikki asosiy guruhga ajratildi. Birinchi guruhni O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va korrupsiyaga qarshi kurashish, parlament nazorati, jamoatchilik nazorati, fuqarolar murojaatlari hamda davlat organlari faoliyatining ochiqligiga oid normativ-huquqiy hujjatlar tashkil etadi. Ikkinchi guruhga BMTning Korrupsiyaga qarshi konvensiyasi, xalqaro tashkilotlarning davlat boshqaruvida yaxlitlik va hisobdorlikka oid materiallari hamda korrupsiya, accountability va fuqarolik ishtirokini o'rganuvchi ilmiy tadqiqotlar kiritiladi.

Tadqiqotda tahlil qilinadigan mexanizmlarning mazmunini aniq chegaralash maqsadida beshta asosiy mezon belgilandi. Ochiqlik davlat organlari faoliyati va tegishli qarorlar haqida jamoatchilik uchun axborot mavjudligini anglatadi. Ishtirok fuqarolar va jamoatchilik institutlarining davlat boshqaruvi hamda nazorat jarayonlariga jalb etilish darajasini ifodalaydi. Hisobdorlik davlat organlari va mansabdor shaxslarning o'z faoliyati yuzasidan izoh berishi va javob berishi bilan bog'liq. Qayta aloqa jamoatchilik tomonidan bildirilgan murojaat, taklif yoki muammolarning ko'rib chiqilishi va natijasi haqida axborot berilishini anglatadi. Ta'sirchanlik esa nazorat mexanizmlarining aniqlangan muammolarni ko'rib chiqish va tegishli choralarni shakllantirish imkoniyatini nazariy jihatdan baholash uchun qo'llanadi.

Tadqiqotning asosiy analitik mezonlari

2-jadval

Mezoni	Mazmuni	Tahlil qilinadigan savol
Ochiqlik	Axborotning mavjudligi va undan foydalanish imkoniyati	Jamoatchilik nazorat uchun zarur axborotga ega bo'la oladimi?
Ishtirok	Fuqarolarning nazorat jarayoniga jalb qilinishi	Jamoatchilik o'z fikri va muammolarini davlat boshqaruviga olib kira oladimi?
Hisobdorlik	Mansabdorlarning javob berishi	Nazorat subyekti o'z faoliyati yuzasidan javob beradimi?
Qayta aloqa	Murojaat va takliflar natijasi haqida axborot	Fuqaro o'z murojaatining natijasini bila oladimi?
Ta'sirchanlik	Nazorat natijasining amaliy ahamiyati	Aniqlangan muammo yuzasidan tegishli choralar ko'rilishi mumkinmi?

Mazkur metodologik yondashuvlar asosida tadqiqotning analitik mantiqi «ishtirok → axborot → deputatlik nazorati → hisobdorlik → qayta aloqa» ketma-ketligi asosida shakllantiriladi. Ushbu ketma-ketlik maqolaning keyingi qismida ishlab chiqiladigan konseptual model uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

Deputatlik nazoratining korrupsiyaga qarshi kurashishdagi ijtimoiy ahamiyati. Tadqiqotning nazariy-huquqiy tahlili shuni ko'rsatadiki, deputatlik nazorati korrupsiyaga qarshi kurashishda faqat davlat organlari faoliyatini tekshirish vositasi emas, balki davlat va jamiyat o'rtasidagi hisobdorlik munosabatlarini shakllantiruvchi ijtimoiy institut sifatida ham namoyon bo'ladi. Deputatlik nazorati orqali ijro etuvchi hokimiyat organlari, mansabdor shaxslar va boshqa mas'ul tashkilotlarning qarorlari, faoliyati hamda jamoatchilik oldidagi majburiyatlari muhokama qilinishi mumkin. Bu jarayon davlat boshqaruvida yopiq qaror qabul qilish amaliyotini kamaytirish, muammolarni ochiq muhokamaga olib chiqish va mas'ul subyektlarning javobgarligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Deputatlik nazoratining ijtimoiy samaradorligi, avvalo, uning jamoatchilikdan kelib tushadigan axborot va muammolar bilan bog'liqligiga taqaladi. Agar deputatlik nazorati faqat yuqoridan berilgan topshiriqlar yoki rasmiy hisobotlar asosida amalga oshirilsa, u jamiyatdagi real muammolarni to'liq qamrab olmasligi mumkin. Aksincha, fuqarolarning murojaatlari, jamoatchilik muhokamalari, ommaviy axborot vositalaridagi materiallar va fuqarolik jamiyati institutlarining kuzatuvlari deputatlik nazorati uchun muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi.

Deputatlik nazoratining korrupsiyaga qarshi yo'nalishdagi asosiy funksiyalaridan biri – davlat resurslari va vakolatlaridan foydalanish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan manfaatlar to'qnashuvi, noqonuniy qarorlar, xizmat vakolatlarini suiiste'mol qilish va mablag'lardan samarasiz foydalanish holatlarini muhokama qilishdir. Bunda deputatlik nazorati jazolashga yo'naltirilgan yakuniy mexanizm sifatida emas, balki korrupsion xavflarni oldindan aniqlash, ularni ochiq muhokama qilish va mas'ul organlarning tegishli choralar ko'rishini talab etuvchi profilaktik mexanizm sifatida ham baholanishi lozim.

Jamoatchilik ishtirokining asosiy ijtimoiy mexanizmlari. Jamoatchilik ishtiroki korrupsiyaga qarshi kurashishda fuqarolarning davlat organlari faoliyatini kuzatishi, muammolarni ko'tarishi, axborot talab qilishi va qarorlar ijrosi yuzasidan munosabat bildirishi orqali namoyon bo'ladi. Ushbu ishtirok shakllari fuqarolarning shunchaki fikr bildirishidan iborat bo'lmay, davlat boshqaruvida ijtimoiy javobgarlikni shakllantiruvchi mexanizm sifatida qaraladi. O'zbekiston qonunchiligida fuqarolar, o'zini o'zi boshqarish organlari va nodavlat notijorat tashkilotlarining korrupsiyaga qarshi kurashishdagi ishtiroki nazarda tutilgan.

Jamoatchilik ishtirokining birinchi muhim shakli – murojaatlar va xabarlar orqali axborot yetkazishdir. Fuqarolar davlat organlari faoliyatida mavjud muammolar, noqonuniy talablar, mansabdor shaxslarning xatti-harakatlari yoki xizmatlardan foydalanishdagi to'siqlar haqida

murojaat qilishi mumkin. Bunday murojaatlar korrupsion xavflarni aniqlash uchun dastlabki signal vazifasini bajaradi.

Ikkinchi mexanizm – jamoatchilik muhokamasi va monitoringidir. Muhokama jarayonida fuqarolar, ekspertlar, nodavlat tashkilotlar va ommaviy axborot vositalari davlat qarorlari yoki ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalarning mazmuni yuzasidan o'z fikrlarini bildiradi. Monitoring esa qarorlar, davlat dasturlari, budget mablag'laridan foydalanish va davlat xizmatlarining ko'rsatilishi jarayonini kuzatishni anglatadi.

Uchinchi mexanizm – axborotdan foydalanish va ochiqlikdir. Jamoatchilik nazorati samarali bo'lishi uchun fuqarolar davlat organlarining qarorlari, faoliyat natijalari, xarajatlari va xizmat ko'rsatish tartiblari haqida yetarli ma'lumotga ega bo'lishi kerak. Axborotning mavjud emasligi yoki murakkab shaklda taqdim etilishi jamoatchilik nazoratining real imkoniyatlarini cheklaydi.

Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining o'zaro bog'liqligi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtiroki bir-birini to'ldiruvchi mexanizmlar hisoblanadi. Jamoatchilik ishtiroki muammolarni aniqlash, axborot yig'ish va ijtimoiy talabni shakllantirishga yordam bersa, deputatlik nazorati ushbu talablarni institutsional muhokama va nazorat jarayoniga olib kiradi. Shu ma'noda jamoatchilik ishtiroki nazoratning axborot va ijtimoiy bazasini, deputatlik nazorati esa uning institutsional-huquqiy shaklini tashkil etadi.

Ularning o'zaro bog'liqligi quyidagi ketma-ketlikda ifodalanishi mumkin: Jamoatchilik muammosi → murojaat yoki axborot → deputatlik muhokamasi → mas'ul organning javobi → nazorat natijasi → jamoatchilikka qayta aloqa.

Ijtimoiy hisobdorlik mexanizmining tarkibiy elementlari. Tahlil natijasida deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining integratsiyalashgan ijtimoiy mexanizmi beshta asosiy elementdan iborat ekani aniqlandi. Birinchi element – axborotning shakllanishi. Ikkinchi element – axborotni institutsional qayta ishlash. Uchinchi element – nazorat va muhokama bosqichi. To'rtinchi element – javobgarlik va tuzatish choralari. Beshinchi element – qayta aloqa va ishonchni tiklash.

Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining integratsiyalashgan mexanizmi

3-jadval

Bosqich	Asosiy subyektlar	Amalga oshiriladigan jarayon	Kutiladigan ijtimoiy natija
Muammoni aniqlash	Fuqarolar, NNTlar, OAV	Murojaat, xabar, monitoring	Korrupsion xavf haqida axborot shakllanadi
Axborotni yetkazish	Jamoatchilik va deputatlar	Murojaatni tegishli vakillarga yuborish	Muammo institutsional kun tartibiga kiradi
Nazorat	Deputatlar, komissiyalar, mas'ul organlar	Muhokama, so'rov, hisobot va tushuntirish	Davlat organining hisobdorligi kuchayadi
Chora ko'rish	Mas'ul davlat organlari	Kamchiliklarni bartaraf etish	Korrupsion xavf kamayadi
Qayta aloqa	Davlat organlari va jamoatchilik	Natijalar haqida axborot berish	Ishonch va keyingi ishtirok kuchayadi

1-rasm. Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining ijtimoiy-nazorat sikli (muallifning konseptual modeli).

Ijtimoiy mexanizmlarning samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar. Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining samaradorligi bir nechta omillarga bog'liq.

Birinchi omil – huquqiy imkoniyatlarning amaliyotda ishlashi.

Ikkinchi omil – axborotning ochiqligi va sifati.

Uchinchidan, jamoatchilik ishtirokining samaradorligi fuqarolarning huquqiy savodxonligi, murojaat qilish imkoniyatlari va o'z fikrining natijaga ta'sir ko'rsatishiga bo'lgan ishonchiga ham bog'liq.

To'rtinchi omil – nazorat natijalarining amaliy bajarilishi. Agar deputatlik muhokamalari faqat rasmiy hisobotlar bilan yakunlansa, ularning korrupsiyaga qarshi ijtimoiy ta'siri past bo'lishi mumkin. Shu sababli nazorat natijalarini kuzatish, belgilangan vazifalar ijrosini tekshirish va jamoatchilikka qayta axborot berish mexanizmlari alohida ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari korrupsiyaga qarshi kurashishda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokini bir-biridan alohida mexanizmlar sifatida emas, balki yagona ijtimoiy nazorat tizimining o'zaro bog'langan elementlari sifatida ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi. Mazkur yondashuvda jamoatchilik muammolarni aniqlash va axborot yetkazish orqali nazoratning boshlang'ich manbai bo'lsa, deputatlik nazorati ushbu axborotni institutsional muhokama va nazorat jarayoniga olib kiruvchi mexanizm vazifasini bajaradi.

Bu holat korrupsiyaga qarshi kurashishning an'anaviy «aniqlash – jazolash» modelidan kengroq yondashuvni talab etishini ko'rsatadi. Korrupsion xavf yuzaga kelgandan keyin unga huquqiy baho berish muhim bo'lsa-da, uning oldini olish uchun davlat va jamiyat o'rtasida doimiy axborot almashinuvi, ochiqlik va hisobdorlik mexanizmlarining mavjudligi ham zarur.

O'zbekistonning korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risidagi qonunchiligida ham fuqarolar, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va nodavlat notijorat tashkilotlarining ushbu jarayondagi ishtiroki alohida yo'nalish sifatida belgilangan.

Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining kuchli va zaif jihatlari. Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan konseptual yondashuv deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining bir qator kuchli jihatlari aniqlash imkonini beradi.

Birinchidan, ushbu mexanizmlar davlat organlari faoliyatining ochiqligi va hisobdorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, jamoatchilik tomonidan aniqlangan muammolarni institutsional darajada muhokama qilish imkonini beradi.

Uchinchidan, muntazam qayta aloqa mavjud bo'lsa, fuqarolarning davlat institutlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlash imkoniyati paydo bo'ladi.

Biroq mazkur mexanizmlarning mavjudligi avtomatik ravishda yuqori samaradorlikni anglatmaydi. Ularning natijadorligi bir nechta shartlarga bog'liq. Xususan, jamoatchilikdan kelib tushgan axborotning sifatli ko'rib chiqilishi, deputatlik nazoratining faqat rasmiy muhokama bilan cheklanib qolmasligi, aniqlangan kamchiliklar yuzasidan aniq choralar belgilanishi va ushbu choralar ijrosining monitoring qilinishi muhim hisoblanadi.

Deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining muammolari hamda takomillashtirish yo'nalishlari

4-jadval

Muammo	Ijtimoiy oqibat	Takomillashtirish yo'nalishi
Axborotning yetarli darajada ochiq emasligi	Jamoatchilik nazorati cheklanadi	Ochiq va tushunarli axborot taqdim etish
Murojaatlarning formal ko'rib chiqilishi	Fuqarolarning ishonchi pasayadi	Natija va ijro bo'yicha qayta aloqa mexanizmini kuchaytirish
Deputatlik nazoratining faqat muhokama bilan cheklanishi	Nazoratning amaliy ta'siri kamayadi	Nazoratdan keyingi ijroni monitoring qilish
Jamoatchilikning huquqiy savodxonligi pastligi	Ishtirok imkoniyatlaridan to'liq foydalanilmaydi	Huquqiy va fuqarolik savodxonligini oshirish

Nazorat natijalarining yetarli darajada yoritilmasligi	Ijtimoiy ishonch susayadi	Natijalarni ochiq e'lon qilish
Nazorat subyektlari o'rtasidagi axborot uzilishi	Muammolar tizimli hal qilinmaydi	Yagona axborot va qayta aloqa kanallarini rivojlantirish

Xalqaro yondashuvlar bilan qiyosiy muhokama. Xalqaro ilmiy va institutsional yondashuvlar ham korrupsiyaga qarshi kurashishda faqat nazorat qiluvchi davlat organlarining faoliyatiga tayanish yetarli emasligini ko'rsatadi. Davlat boshqaruvida yaxlitlikni ta'minlash, jamoatchilik ishtirokini kengaytirish, davlat organlarining hisobdorligini kuchaytirish va ochiq axborot muhitini shakllantirish korrupsiyaning oldini olishning muhim tarkibiy qismlari sifatida qaraladi.

Ushbu nuqtayi nazardan O'zbekiston uchun xalqaro tajribaning eng muhim jihati alohida mexanizmlarni mexanik ravishda ko'chirish emas, balki ularning ortida turgan hisobdorlik, ochiqlik, ishtirok va qayta aloqa tamoyillarini milliy institutlar bilan uyg'unlashtirishdan iborat.

Tadqiqot natijalari asosida deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokini yagona tizimga birlashtiruvchi quyidagi konseptual mexanizm taklif etiladi: 1-bosqich – aniqlash; 2-bosqich – axborotlashtirish; 3-bosqich – institutsional nazorat; 4-bosqich – choralar; 5-bosqich – monitoring; 6-bosqich – qayta aloqa. Mexanizm chiziqli emas, balki siklik xarakterga ega. Qayta aloqa bosqichidan keyin yangi muammolar aniqlanishi va jarayon yana birinchi bosqichga qaytishi mumkin. Mazkur tadqiqotning asosiy cheklovi uning nazariy-huquqiy xarakterga ega ekanligi bilan bog'liq. Tadqiqot doirasida deputatlar, davlat xizmatchilari yoki fuqarolar o'rtasida maxsus so'rovnoma o'tkazilmagan va real statistik ma'lumotlar asosida ekonometrik baholash amalga oshirilmagan. Shu sababli ishlab chiqilgan mexanizmning samaradorligi ushbu bosqichda konseptual darajada asoslanadi.

Kelgusidagi tadqiqotlarda mazkur konseptual modelni empirik ma'lumotlar asosida tekshirish mumkin. Xususan, fuqarolarning davlat organlariga murojaatlari, jamoatchilik nazorati natijalari, deputatlik so'rovlari, muhokama qilingan masalalar va ularning ijrosi bo'yicha ma'lumotlarni tahlil qilish orqali nazorat mexanizmlarining amaliy samaradorligini baholash imkoniyati mavjud.

XULOSA

O'tkazilgan nazariy-huquqiy tahlil natijasida korrupsiyaga qarshi kurashishda deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtiroki bir-birini to'ldiruvchi, o'zaro bog'liq ijtimoiy mexanizmlar sifatida namoyon bo'lishi aniqlandi. Deputatlik nazorati davlat organlari faoliyatining hisobdorligi va nazorat qilinishini ta'minlasa, jamoatchilik ishtiroki korrupsion xavflarni aniqlash, muammolarni ko'tarish va davlat organlariga ijtimoiy signal yetkazish imkonini beradi.

Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan konseptual yondashuvga ko'ra, mazkur tizimning asosiy tarkibiy qismlarini ochiqlik, jamoatchilik ishtiroki, axborot almashinuvi, deputatlik nazorati, hisobdorlik, monitoring va qayta aloqa tashkil etadi. Ularning o'zaro bog'liqligi quyidagi siklik mexanizm orqali ifodalanadi: jamoatchilik tomonidan muammoni aniqlash → axborotni yetkazish → deputatlik nazorati → mas'ul organning javobi → amaliy choralar → ijroni monitoring qilish → jamoatchilikka qayta aloqa.

Tadqiqot natijalari asosida deputatlik nazoratini jamoatchilikdan keladigan axborot bilan yanada tizimli bog'lash, deputatlik nazorati natijalari bo'yicha qayta aloqa mexanizmini kuchaytirish, davlat organlari faoliyati haqidagi ma'lumotlarni tushunarli va foydalanish uchun qulay shaklda taqdim etish hamda nazorat samaradorligini amaliy o'zgarishlar bilan baholash taklif etiladi.

Shuningdek, fuqarolarning korrupsiyaga qarshi kurashishdagi ishtirokini kuchaytirish uchun huquqiy va fuqarolik savodxonligini oshirishga qaratilgan doimiy targ'ibot-tushuntirish mexanizmlarini rivojlantirish zarur. Fuqaro o'z huquqi, murojaat qilish tartibi, jamoatchilik nazorati imkoniyatlari va mavjud institutsional mexanizmlarni qanchalik yaxshi bilsa, uning davlat boshqaruvidagi ishtiroki ham shunchalik mazmunli bo'lishi mumkin.

Mazkur tadqiqotning asosiy ilmiy natijasi deputatlik nazorati va jamoatchilik ishtirokining korrupsiyaga qarshi kurashishdagi o'zaro aloqasini ijtimoiy-nazorat sikli sifatida konseptual jihatdan asoslashdan iborat. Ushbu yondashuvda jamoatchilik ishtiroki korrupsion xavflarni aniqlash va

axborot shakllantirish bosqichi, deputatlik nazorati institutsional nazorat bosqichi, hisobdorlik va qayta aloqa esa mazkur tizimning barqarorligini ta'minlovchi mexanizmlar sifatida talqin qilinadi.

Umuman olganda, korrupsiyaga qarshi samarali siyosat faqat huquqni muhofaza qiluvchi va nazorat qiluvchi davlat organlarining faoliyatiga tayanib qolmasligi kerak. Davlat nazorati va jamoatchilik nazoratining o'zaro uyg'unligi korrupsiyaning oldini olish, davlat organlarining hisobdorligini oshirish va fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kuchaytirish uchun muhim ijtimoiy asos yaratadi.

Demak, korrupsiyaga qarshi kurashishda barqaror ijtimoiy mexanizmni shakllantirishning asosiy sharti – ochiq axborot, faol jamoatchilik, samarali deputatlik nazorati va real hisobdorlikni yagona tizimga birlashtirishdir. Ana shunday yondashuv davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ishonchni mustahkamlash, korrupsion xavflarni barvaqt aniqlash hamda davlat boshqaruvida shaffoflik va mas'uliyatni kuchaytirishga xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar/ Литература/ References:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining «Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida»gi Qonuni, O'RQ-419, 03.01.2017.
3. O'zbekiston Respublikasining «Parlament nazorati to'g'risida»gi Qonuni, O'RQ-403, 11.04.2016.
4. O'zbekiston Respublikasining «Jamoatchilik nazorati to'g'risida»gi Qonuni, O'RQ-474, 12.04.2018.
5. O'zbekiston Respublikasining «Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyatining ochiqligi to'g'risida»gi Qonuni, O'RQ-369, 05.05.2014.
6. O'zbekiston Respublikasining «Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida»gi Qonuni, O'RQ-378, 03.12.2014.
7. O'zbekiston Respublikasining parlament nazorati va deputatlik faoliyatiga oid amaldagi konstitutsiyaviy qonunchilik hujjatlari.
8. O'zbekiston Respublikasining davlat boshqaruvi va korrupsiyaga qarshi siyosatga oid strategik hujjatlari.
9. United Nations. United Nations Convention against Corruption (UNCAC). New York, 2003.
10. World Bank. World Development Report 2004: Making Services Work for Poor People. Washington, DC, 2003.
11. OECD. Recommendation of the Council on Public Integrity. Paris: OECD, 2017.
12. Bovens, M. Analysing and Assessing Accountability: A Conceptual Framework. European Law Journal, 2007, Vol. 13, No. 4.
13. Fung, A. Varieties of Participation in Complex Governance. Public Administration Review, 2006, Vol. 66, No. 1.
14. International literature on social accountability, transparency and public participation in anti-corruption governance.
15. International approaches to parliamentary oversight and citizen participation in public governance.

ИЖТИМОЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000